

ГЕНДЕРНИЙ ВИМІР У СИСТЕМІ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Протягом історії людства ми спостерігаємо неодноразову зміну суспільних устроїв – матріархат змінювався патріархатом і навпаки. Але досить часто в історії ми можемо знайти згадки про явище, яке було властивим для будь-якого суспільства, а саме – пригнічення та дискримінація жінок. Сучасні демократичні системи відмовилися від середньовічної суспільної ієрархічної системи та привілеїв, пов'язаних із соціальним статусом залежно від статевої належності. Становлення громадянського суспільства – процес складний і багатоманітний, який серед інших демократичних перетворень, передбачає утвердження рівних можливостей для самореалізації як жінок, так і чоловіків – гендерної рівності. Проте, як засвідчують останні європейські дослідження, 64 % європейців ще й досі вважають, що в Європі поширена дискримінація за ознакою статі.

ґендер визначають як соціально сконструйовані ролі та обов'язки жінок та чоловіків. Концепція гендера також містить можливі характеристики, здібності та типову поведінку, притаманну жінкам та чоловікам (жіночому та чоловічому роду). Ці ролі та обов'язки змінюються з плином часу, а також у різних культурах вони є різними. Так склалося, що жінка у суспільному та громадському житті обмежена певними рамками дому, сім'ї та родини, тому будь-яка інша діяльність для неї є майже недоступною.

Проблеми жіночого руху та гендерної політики досліджують як зарубіжні, так і вітчизняні науковці. Серед зарубіжних учених можна виокремити: Р.Столпера, Г.Рабіна, А.Річа, С.де Бовта, Н.Ходорова, С.Волбі, К.Мілета, С.Файрстоуна та ін. З-поміж українських досліджень даної проблематики важливе місце займають праці М. Богачевської, О. Стяжкіна, Л.Смоляра, С.Павличко, М.Рубчака, О.Забужко, Г.Ткаченка.

Гендер – соціокультурна категорія та колективні уявлення, завдяки яким біологічні відмінності статей переводяться на мову соціальної та культурної диференціації. Поняття гендер походить від грецького “генос” – походження, матеріальний носій спадковості, той, що народжує. Термін «гендер» увів у суспільні науки Енн Оклей в 70-тих рр. ХХ ст. Гендер має соціальний та правовий аспект. Основою правового статусу особистості є її фактичний соціальний статус, тобто реальний стан людини в суспільстві.

У розбудові громадянського суспільства в Україні вагома роль належить жінкам, які становлять більше половини сукупної робочої сили в державі. Чотири п'ятих жінок у працездатному віці належать до економічно активного населення, майже половина з них мають вищу та середню-спеціальну освіту (серед чоловіків цей показник становить 35 %). Жінки займають важливе місце серед тих, хто становить основу середнього класу. В Україні існують об'єктивні умови для розвитку демократії саме через активізацію жіночого руху, жіночої самосвідомості. За короткий час виникла чимала кількість жіночих неурядових організацій, що діють у різноманітних сферах громадського життя країни. Більшість із них функціонують в соціальній і добродійній сфері, майже не впливаючи на політичне життя держави.

Отже на шляху до встановлення гендерної рівності у нашому суспільстві стоять такі перешкоди:

- стереотипи масової свідомості, які й досі розглядають жінку як слабку у порівнянні з чоловіком, істоту, яка є другорядною в суспільному, політичному та економічному житті;
- кризова економічна ситуація та переважаючий на ринку праці попит на працівників-чоловіків, а не жінок;
- нерозвинене громадянське суспільство та пасивність жіночих організацій і самих жінок у відстоюванні своїх законних прав та свобод;
- відсутність національного механізму щодо забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків в усіх сферах суспільного життя.

Ситуація в сучасній Україні потребує створення та реалізації державної програми подолання гендерної нерівності, адже зміни у становищі жінок в Україні можливі лише за умови послідовної державної політики.